คอลัมน์ “แจงสี่เบี้ย” ฉบับวันที่ 22 กรกฎาคม 2568

สุขภาพการเงินคนไทยดี แต่ “หนี้ครัวเรือน” ยังน่าห่วง

ศศุภร ปลั่งพงษ์พันธ์ CFP®
ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากเราตรวจสุขภาพร่างกายทุกปีเพื่อดูว่าร่างกายเราแข็งแรงดีอยู่หรือไม่ การวัดระดับ “ทักษะทางการเงิน” ก็เปรียบเสมือนการตรวจสุขภาพทางการเงินของคนไทยทั้งประเทศ ที่ไม่เพียงสะท้อนพฤติกรรมการใช้เงินของแต่ละบุคคล แต่ยังบอกถึงสถานะทางการเงิน รวมทั้งแนวโน้มของการเงินระดับครัวเรือน ที่สามารถเชื่อมโยงไปยังภาพเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับประเทศด้วย

จากผลการสำรวจระดับทักษะทางการเงินของคนไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ ภายใต้กรอบขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ครั้งล่าสุดในปี 2565 **แสดงให้เห็นว่าคนไทยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในเกือบทุกมิติ** โดยมีคะแนนทักษะทางการเงินเฉลี่ยอยู่ที่ 71.4% เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีคะแนนทักษะทางการเงินเฉลี่ย 67.4% และสูงกว่าค่าเฉลี่ยจากการสำรวจของ OECD ที่ 60.5%[1]

คะแนนทักษะทางการเงิน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ความรู้ทางการเงิน 2) พฤติกรรมทางการเงิน และ 3) ทัศนคติทางการเงิน **สุขภาพทางการเงินของคนไทยที่ดีขึ้นนั้นมาจากความรู้และพฤติกรรมทางการเงินที่ดีขึ้น แต่ทัศนคติทางการเงินมีแนวโน้มลดลง** โดยผลคะแนนความรู้ทางการเงินเพิ่มขึ้นจาก 62.6% เป็น 69.7% แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุน ความเสี่ยง ผลตอบแทน เงินเฟ้อ และดอกเบี้ยทบต้น ในขณะที่พฤติกรรมการเงินดีขึ้นจาก 66.4% เป็น 70.3% ซึ่งเป็นผลจากการเริ่มวางแผนทางการเงินและการออมเงิน อาจเป็นเพราะหลายหน่วยงานให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความรู้ทางการเงินมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่น่ากังวล คือ “ทัศนคติทางการเงิน” ที่ลดลงเล็กน้อยจาก 77.8% เหลือ 76.8% สะท้อนว่าคนไทยบางส่วนมองความสุขจากการใช้เงินในปัจจุบันมากกว่าในอนาคต

หนี้ครัวเรือนสูง คือปัญหาใหญ่ แม้สุขภาพทางการเงินของคนไทยในภาพรวมจะดีขึ้น แต่ “หนี้ครัวเรือน” ยังอยู่ในระดับสูง อาจเปรียบได้กับระดับไขมันในเส้นเลือดที่ยังอยู่ในระดับสูงจากรายงานการตรวจสุขภาพประจำปี โดยอัตราส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP สูงกว่า 80% มาตั้งแต่ปี 2558 และแตะจุดสูงสุดที่ 90% ในปี 2564 แม้สัดส่วนจะเริ่มทยอยลดลงในปี 2565 จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังคงอยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับ 80% ซึ่งเป็น

---

[1] คะแนนเฉลี่ยทักษะทางการเงินของ 26 ประเทศที่เข้าร่วมโครงการสำรวจทักษะทางการเงินกับ OECD ในปี 2563
ที่มา: https://www.bot.or.th/content/dam/bot/image/research-and-publications/2565ThaiFLsurvey.pdf

ระดับยั่งยืนตามเกณฑ์ของ Bank for International Settlements (BIS)[2] โดยหนึ่งในสาเหตุหลักคือ รายได้ของครัวเรือนไทยมีความไม่แน่นอน มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย อีกปัจจัยคือ ความเปราะบางด้านโครงสร้างรายได้ ที่มีการพึ่งพาเงินโอนจากลูกหลานและสมาชิกในครอบครัว ซึ่งส่งผลให้มีการกู้ยืมเงินเพิ่มขึ้นเมื่อพบปัญหาสภาพคล่องในครัวเรือน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือไม่มั่นคง เช่น เกษตรกร แรงงาน ผู้ประกอบอาชีพอิสระ นอกจากนี้ ผลกระทบจากโควิด-19 ทำให้สถานะการเงินของครัวเรือนเปราะบางลงไปอีก ส่วนหนึ่งยังฟื้นตัวไม่ทัน รวมทั้งต้องเผชิญกับค่าครองชีพที่เร่งตัวในปี 2566–2567

การทำให้ระดับไขมันในเส้นเลือดลดลงหรือปัญหาหนี้ครัวเรือนที่เรื้อรังลดลงควรได้รับการดูแลเชิงโครงสร้าง ซึ่งประเด็นสำคัญที่จะช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของครัวเรือนไทยในระยะยาว คือ การเสริมสร้างรายได้ครัวเรือน ผ่านทั้งด้านรายได้ เช่น การส่งเสริมอาชีพ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต **และด้านรายจ่าย** เช่น การวางแผนทางการเงิน **โดยการปลูกฝังเรื่องการเงินเริ่มต้นจากภายในครอบครัวและเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม** รวมทั้งการเชื่อมโยงกับยุคดิจิทัล อาทิ การนำแอปพลิเคชันมาใช้ในการบริหารจัดการเงิน เพื่อให้การวางแผนและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงินมีความสะดวก รวดเร็ว และยั่งยืน

นอกจากนี้ ในการพัฒนาทักษะทางการเงินให้ยั่งยืนในระยะยาว กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวม 17 แห่ง ในการจัดทำ “แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาทักษะทางการเงิน พ.ศ. 2565–2570” โดยมีเป้าหมายสำคัญ 3 ด้าน เพื่อช่วยพัฒนาทักษะทางการเงิน ได้แก่
1) สร้างความตระหนักรู้ (Awareness) ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการวางแผนและจัดการเงิน
2) พัฒนาทักษะ (Financial Literacy) เพื่อให้สามารถใช้ความรู้ทางการเงินได้จริงในชีวิตประจำวัน
3) สร้างระบบนิเวศที่ยั่งยืน (Sustainable Mechanism) รวมถึงกลไกการคุ้มครองผู้บริโภคทางการเงิน (Customer Protection)

ในบทบาทการคุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน ของ ธปท. ได้ให้ความสำคัญกับ 3 เรื่อง คือ 1) การกำกับดูแลผู้ให้บริการทางการเงินให้มีการให้บริการอย่างเป็นธรรม (Market Conduct) ผ่านการกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมและการกำกับตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ **2) การสร้างกระบวนการส่งเสริมความรู้ทางการเงินเพื่อให้คนไทยมีทักษะทางการเงินที่เหมาะสม (Financial Life Skills)** ผ่านการผลักดันหลักสูตร Financial Literacy (FinLit) เข้าสถานศึกษาในทุกช่วงชั้น และสร้าง BOT Website เป็น FinLit knowledge hub ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และ **3) การมีเครื่องมือในการช่วยแก้ไขปัญหาหนี้ที่เพียงพอ** เช่น การสร้างหมอหนี้ การให้คำแนะนำดูแลเรื่องร้องเรียนให้ประชาชน เพื่อที่จะสร้างรากฐานการส่งเสริมความรู้ทางการเงินอย่างเป็นระบบและประชาชนได้รับความคุ้มครองทางการเงิน

---

[2] แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้ครัวเรือนอย่างยั่งยืน ธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่มา: https://www.bot.or.th/content/dam/bot/financial-innovation/sustainable-finance/household-and-sme/Household-Debt-DirectionalPaper-TH.pdf

แม้ “สุขภาพการเงิน” ของคนไทยจะดีขึ้นโดยเฉพาะในแง่ของความรู้และพฤติกรรมทางการเงิน แต่ “ภาระหนี้ครัวเรือน” ยังเป็นปัญหาเรื้อรังที่ต้องได้รับการดูแลเชิงโครงสร้าง ทั้งจากหน่วยงานกำกับดูแล ภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงในส่วนของภาคครัวเรือนเอง

ท้ายที่สุดการพัฒนาทักษะทางการเงิน จึงไม่ใช่เพียงการพัฒนาหรือการเรียนรู้ในส่วนของเนื้อหาความรู้ทางการเงินเท่านั้น **แต่คือ “การปลูกฝังความรู้ ทัศนคติทางการเงินที่ดี ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน”** เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนทางการเงินในระดับครัวเรือน และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจไทยให้มั่นคงต่อไป

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด **